

GUIA DIDÀCTICA

**El gran conqueridor.
Les fabuloses aventures
del rei Jaume I**

ara
LLIBRES

ELS LLIBRES DEL
**PETIT
SÀPIENS**

Com preparem la lectura a l'aula

Pàg. 3 | L'obra

Abans de la conquesta

Pàg. 4 | Què era l'edat mitjana? Com es vivia?

Pàg. 5 | Com era Catalunya a l'època de Jaume I?

Pàg. 5 | Exercici. Observa la portada

Mentre conquerim

Pàg. 6 | Test. Què saps de Jaume I?

Pàg. 9 | Exercici. Recrea la història de Jaume I en un *visual thinking*

Pàg. 9 | Vocabulari. Aquesta paraula no em sona!

Després de la conquesta

Activitats enfocades als àmbits lingüístic i literari

Pàg. 10 | Breus apunts de literatura medieval

Pàg. 11 | Activitat. Recapitulant

Pàg. 11 | Activitat. La meva aventura preferida de Jaume I

Pàg. 11 | Activitat. Ara et toca a tu ser cronista

Pàg. 11 | Activitat. L'origen d'alguns mots

Activitats enfocades a l'àmbit de ciències socials

Pàg. 12 | Activitat. La croada fallida

Pàg. 12 | Activitat. Els templers

Activitats enfocades a la tutoria o la reflexió

Pàg. 13 | El paper de la dona a l'edat mitjana

Tallers de creativitat

Pàg. 14 | Cuinem! Un menú de l'edat mitjana i una recepta

Pàg. 15 | La indumentària dels cavallers

Pàg. 15 | Tornem a la portada

L'obra

TÍTOL: El gran conqueridor

SUBTÍTOL: Les fabuloses aventures del rei Jaume I

AUTOR DEL TEXT: Jordi Creus. Va néixer a Tremp (Pallars Jussà) l'any 1964. És llicenciat en Història per la Universitat de Barcelona. Ha escrit diversos llibres, des de novel·les negres fins a viatges als Pirineus més amagats. Ha estat durant vuit anys director de la revista *Sàpiens* i ha col·laborat en diversos mitjans de comunicació, com ara TV3, Catalunya Ràdio, RAC1, l'Ara, el *Punt Avui* o *Nació Digital*. Actualment, és l'editor de *Sàpiens* i col·labora diàriament a *El Matí de Catalunya Ràdio*, amb Laura Rosel.

AUTOR DE LES IL·LUSTRACIONS: Pep Boatella. Nascut a Barcelona el 1983, va cursar els estudis d'Il·lustració i Disseny Gràfic a l'Escola Massana de Barcelona. Amb un estil personal i inconfusible, ha publicat la seva obra en diferents mitjans de comunicació i ha treballat per un gran nombre d'editorials. Col·labora mensualment amb la revista *Sàpiens*, i entre els seus clients internacionals destaquen *The Boston Globe*, *The Guardian*, el *Corriere della Sera* i *Oxford University Press*, entre molts d'altres.

EDITORIAL: Ara Llibres i la revista *Petit Sàpiens*

ISBN: 978-84-18928-15-4

GÈNERE: Àlbum il·lustrat, llibre de coneixements

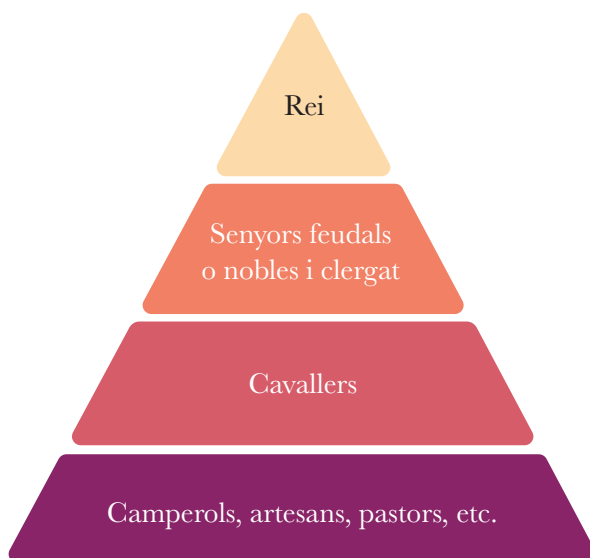
RESUM (breu sinopsi): Jaume I va ser coronat rei quan només era un infant, i va tenir una vida molt llarga i plena d'aventures i conquestes per terra i mar. En aquest llibre coneixereu la seva història, les llegendàries batalles en què va lluitar a Mallorca i València i moltes curiositats de l'època en què va viure: Què menjava un rei medieval? Contra qui lluitava? Com s'equipava un cavaller? En definitiva, un personatge que ha fet història.

Què era l'edat mitjana? Com es vivia?

Jaume I va néixer l'any 1208, és a dir, al segle XIII, en el període que històricament anomenem *edat mitjana* (dividida en dues parts: l'alta edat mitjana, que va del segle V al segle X, i la baixa edat mitjana, que va del segle XI al segle XV).

El feudalisme és el sistema polític, jurídic, econòmic i social que caracteritza l'edat mitjana, i que consistia que els territoris es dividien en petits regnes independents on els senyors feudals protegien els seus vassalls a canvi de tributs i treballs a les seves terres. Per tant, era un sistema piramidal organitzat d'aquesta manera:

- El rei
- Els senyors feudals o nobles i el clergat
- Els cavallers
- Camperols, artesans, pastors, etc.

L'alta edat mitjana va destacar, en l'àmbit econòmic, per ser bàsicament rural (es conreava el camp i es tenia cura dels animals), mentre que la baixa edat mitjana també va destacar per les activitats comercials i artesanes. Mentrestant, el rei i els senyors feudals es dedicaven a la guerra i a conquerir nous territoris, i els clergues a l'oració, l'estudi i la còpia de llibres a mà.

Els reis i senyors feudals vivien en castells, mentre que els clergues ho feien als monestirs.

Els vassalls vivien en ciutats, viles o als camps del voltant. Les condicions entre la vida d'uns i altres era molt diferent. Mentre que els reis i nobles i els clergues tenien una bona alimentació, la resta de la població moltes vegades patia gana i moltes malalties.

Amb la difusió dels oficis artesans, es van crear els gremis, que eren agrupacions de persones que feien un mateix ofici. Normalment, tots vivien al mateix carrer i s'encarregaven de fixar els preus dels productes.

Com era Catalunya a l'època de Jaume I?

1 | **El Casal de Barcelona**

Els francs, en la seva lluita contra els musulmans, van dividir el territori català en comtats, i els comtes van jurar fidelitat al rei franc. Al segle IX, Guifré el Pilós, comte de Barcelona, Osona i Girona, cansat d'obeir els francs, va repoblar la zona d'Osona amb homes i dones del Pirineu i va posar els seus fills a manar sense demanar permís al rei franc.

Al segle X, els musulmans van atacar Barcelona i el comte Borrell II va deixar de rendir vassallatge al rei franc. En aquell moment, els comtats van ser independents.

2 | **El naixement de la Corona**

Mentrestant, a l'Aragó, des dels Pirineus, també van començar a conquerir territoris als musulmans. I a principis del segle XI va néixer el regne d'Aragó, que un segle després es va unir amb Catalunya, quan el comte de Barcelona Ramon Berenguer IV es va casar amb Peronella, filla del rei d'Aragó, l'any 1150, a Lleida.

3 | **El primer sobirà**

El primer fill del matrimoni de Ramon Berenguer IV i Peronella, Alfons I, que va ser conegut amb el nom d'*el Cast*, va ser el primer rei de la Corona d'Aragó. Aquest va ser l'avi de Jaume I, que va ampliar la Corona conquerint Mallorca i València. Més tard el seu fill, Pere II el Gran, hi va incorporar Sicília i Malta. I els successors van anar guanyant nous territoris, fins al rei Martí I l'Humà, que va ser l'últim rei d'aquest Casal de Barcelona que va regir els destins dels comtats i de la Corona d'Aragó des de finals del segle IX fins a començaments del segle XV.

Observa la portada

Fixa't en la portada i descriu breument el que veus amb les teves paraules, responent aquestes preguntes: Qui surt a la portada? Com va vestida la figura protagonista? Quins elements acompanyen la figura protagonista?

Comencem la lectura i la conquesta de coneixements sobre el protagonista d'aquesta història, Jaume I.

Què saps de Jaume I? Tria la resposta correcta*

*Qüestionari de comprensió lectora, segons criteris PISA.

A mesura que vagis llegint el llibre, et proposem que t'aturis i vagis responnent aquestes preguntes. Hem dividit el llibre en tres parts perquè et sigui més fàcil llegir i comprendre tots els fets. Recorda que a les preguntes només una de les respostes és la correcta!

QÜESTIONARI 1

Inici del llibre. Capítols: d'*Alt i guapo* fins a *Un home com cal*

1: Quin narrador explica la història de Jaume I?

- ☐ a: Un narrador en primera persona, l'ajudant de Jaume I.
- ☐ b: Un narrador en tercera persona, un cronista de l'època.
- ☐ c: Un narrador en tercera persona, l'autor del llibre.
- ☐ d: Un narrador en primera persona, el mateix Jaume I.

2: Com es defineix a si mateix Jaume I?

- ☐ a: Com una persona inquieta que sempre estava fent coses.
- ☐ b: Com una persona sense estudis i amb poc interès per la cultura.
- ☐ c: Com una persona senzilla, però feliç.
- ☐ d: Com el millor guerrer de tota la història de Catalunya.

3: Durant quina època va viure Jaume I?

- ☐ a: Durant la Renaixença (segle XIX).
- ☐ b: Durant el Renaixement (segle XVI).
- ☐ c: Durant l'edat mitjana (segle XIII).
- ☐ d: Durant el Romanticisme (segle XVIII).

4: Quina relació tenien els pares de Jaume I?

- ☐ a: Eren bons amics, però no estaven enamorats.
- ☐ b: Es van estimar sempre, fins que van morir.
- ☐ c: No s'estimaven, era un matrimoni de conveniència.
- ☐ d: Molt bona, es van enamorar a primera vista.

5: Per què Jaume I va rebre aquest nom?

- ☐ a: Per un joc amb espelmes que va fer la seva mare.
- ☐ b: Perquè era tradició familiar.
- ☐ c: Perquè li agradava molt al seu pare.
- ☐ d: Perquè era el nom del seu avi matern.

6: Com va néixer la Corona d'Aragó?

- ☐ a: Quan Guifré el Pilós va conquerir Aragó per la força.
- ☐ b: Quan van fer casar Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, amb Peronella, filla del rei d'Aragó.
- ☐ c: Quan Guifré el Pilós va pactar amb el rei de França governar les terres d'Aragó per ajudar-lo a expandir el seu regnat.
- ☐ d: Quan un fill de Guifré el Pilós, Ramon Berenguer IV, va lluitar contra el rei d'Aragó.

7: Quan va acabar el Casal de Barcelona?

- ☐ a: Quan el rei Martí l'Humà i tots els seus descendents van morir.
- ☐ b: Quan Ferran II el Catòlic es va casar amb la reina Isabel de Castella.
- ☐ c: Quan Barcelona va caure en mans del rei de França.
- ☐ d: Quan la ciutat de Barcelona va quedar destruïda per un setge de la Corona de Castella.

8: Amb qui va passar una part de la seva infantesa Jaume I?

- ☐ a: Amb la seva mare i tota la seva família.
- ☐ b: Amb el seu pare.
- ☐ c: Amb Simó de Montfort, el principal enemic del seu pare.
- ☐ d: Amb un grup de camperols.

9: Qui va educar Jaume I?

- ☐ a: El papa de Roma.
- ☐ b: Uns camperols.
- ☐ c: Uns familiars del seu pare.
- ☐ d: Els templers.

10: Per què Jaume I no va poder jugar gaire quan era petit?

- ☐ a: Perquè sempre estava viatjant amb el seu pare.
- ☐ b: Perquè en aquella època els nens no jugaven, havien de treballar.
- ☐ c: Perquè els professors monjos volien fer-lo un bon cavaller i un bon rei.
- ☐ d: Perquè la seva mare només volia que es dedicqués a estudiar per ser un home culte.

QÜESTIONARI 2

Capítols: de *Qui eren els templers?* a *Contra qui lluitava Jaume I?*

1: Qui eren els templers?

- ☐ a: Uns monjos que es dedicaven a fer la guerra.
- ☐ b: Uns guerrers que lluitaven per defensar els musulmans.
- ☐ c: Uns monjos que es dedicaven a resar i a copiar llibres.
- ☐ d: Uns homes que tenien cura dels temples cristians.

2: Quines promeses havien de fer els templers?

- ☐ a: El vot de pobresa.
- ☐ b: El vot d'obediència.
- ☐ c: El vot de castedat.
- ☐ d: Totes les respostes són correctes.

3: Per què van desaparèixer els templers?

- ☐ a: Perquè van morir tots a la guerra a Terra Santa.
- ☐ b: Perquè van aconseguir conquerir Terra Santa i fer fora els musulmans.
- ☐ c: Perquè ningú no volia ser monjo templer i dedicar la vida a la guerra.
- ☐ d: Perquè es van anar enriquint i van anar oblidant les seves tasques, i això no va agradar als reis.

4: A quina edat va ser coronat rei Jaume I?

- ☐ a: Amb 15 anys.
- ☐ b: Amb 6 anys.
- ☐ c: Amb 20 anys.
- ☐ d: Amb 18 anys.

5: Per què va ser un fracàs la primera batalla que va portar a terme Jaume I, a la vila de Peníscola?

- ☐ a: Perquè Jaume I i els seus soldats no tenien armes.
- ☐ b: Perquè l'exèrcit contrari era molt més fort i poderós.
- ☐ c: Perquè el clima no hi va ajudar, ja que va caure una gran tempesta que va fer abandonar la lluita.
- ☐ d: Perquè no el va ajudar cap noble, ja que encara no el prenien seriosament.

6: De quin país era Violant, la segona esposa de Jaume I?

- ☐ a: Portugal.
- ☐ b: Castella.
- ☐ c: Hongria.
- ☐ d: Mauritània.

7: Què feien els reis i els nobles durant els banquets?

- ☐ a: Discutir de política.
- ☐ b: Ballar.
- ☐ c: Escoltar i mirar els joglars, els trobadors i els acròbates.
- ☐ d: Preparar les noves estratègies militars.

8: Per què Jaume I no va decidir conquerir Occitània?

- ☐ a: Perquè no volia saber res de les terres on havia mort el seu pare.
- ☐ b: Perquè els francesos eren un enemic massa poderós.
- ☐ c: Perquè eren terres molt pobres.
- ☐ d: Perquè no tenia prou homes per lluitar en aquelles terres.

9: Com que Occitània no entrava en els seus plans de conquesta, Jaume I va decidir conquerir...

- ☐ a: Mallorca.
- ☐ b: València.
- ☐ c: El nord d'Itàlia.
- ☐ d: L'Alguer.

10: Què va passar durant l'atac als musulmans a Mallorca?

- ☐ a: Jaume I va perdre tres quartes parts del seu exèrcit.
- ☐ b: Jaume I va resultar ferit en una cama.
- ☐ c: Van morir els amics de Jaume I, Guillem i Ramon de Montcada.
- ☐ d: Jaume I no va aconseguir conquerir l'illa.

11: Per què Jaume I lluitava contra els musulmans?

- ☐ a: Perquè considerava que ja tenien la seva pròpia terra.
- ☐ b: Perquè estava en contra de les seves idees religioses.
- ☐ c: Perquè tenien massa riqueses.
- ☐ d: Perquè controlaven una bona part de la península Ibèrica.

12: Quines novetats van aportar els musulmans a la Península?

- ☐ a: Coneixements entorn de la medicina i altres àmbits, com l'astrologia i la literatura.
- ☐ b: Canalitzacions i una xarxa de séquies que van permetre conrear nous aliments.
- ☐ c: Coneixements importants d'arquitectura per crear grans ciutats.
- ☐ d: Noves idees religioses que procuraven la pau entre les persones.

1: Què és un setge?

- ☐ a: Un atac amb foc a una ciutat.
- ☐ b: Encerclar una ciutat o una fortalesa per combatre-la i guanyar-la.
- ☐ c: Una estratègia militar per fer fora la població d'un castell o una ciutat.
- ☐ d: Una mena d'espasa que feien servir els soldats medievals.

2: Com es va desenvolupar la conquesta de la capital de Mallorca?

- ☐ a: Sense cap atac, perquè els musulmans es van lliurar des del primer moment.
- ☐ b: Amb un atac sorpresa només arribar a l'illa que va fer caure la capital en dos dies.
- ☐ c: Amb un setge de setmanes a la capital fins que es va donar per vençuda.
- ☐ d: Amb un setge de més de tres mesos que va acabar l'últim dia de l'any 1232.

3: Els cavallers medievals com protegien els seus cavalls?

- ☐ a: Amb peces de metall des del cap fins a la gropa.
- ☐ b: Amb unes mantes que alhora servien per escalfar els animals.
- ☐ c: Sense res, anaven desprotegits.
- ☐ d: Amb el seu propi cos.

4: Què portaven dibuixat els cavallers als escuts?

- ☐ a: L'escut de Jaume I.
- ☐ b: Símbols de poder de la seva família.
- ☐ c: Símbols de protecció.
- ☐ d: Res, en aquella època no anaven pintats.

5: Després de Mallorca, què va decidir conquerir Jaume I?

- ☐ a: València.
- ☐ b: Aragó.
- ☐ c: Andalusia.
- ☐ d: El nord de la península Ibèrica.

6: Com van aconseguir els soldats de Jaume I conquerir la capital de València?

- ☐ a: Llançant projectils amb catapultes de més de 100 quilos.
- ☐ b: Reclutant persones de l'Aragó per aconseguir un exèrcit més gran i fort que el de València.
- ☐ c: Amb una sèrie d'acords amb els governants sarraïns de la ciutat.
- ☐ d: Fent veure que Jaume I arribava per mar i, quan els sarraïns estaven despistats, els van atacar.

7: En quina part del cos va ser ferit Jaume I durant el setge a la ciutat de València?

- ☐ a: Al cap, a causa d'una fletxa llançada per un dels defensors que li va travessar el casc.
- ☐ b: A la cuixa, per l'impacte d'una llança.
- ☐ c: A les costelles, en caure del cavall.
- ☐ d: A l'espatlla, per l'estocada d'una espasa.

8: Després del setge a València, per què Jaume I va deixar marxar la població?

- ☐ a: Perquè així ho havia pactat amb Zayyan ibn Mardanix, que va rendir la ciutat a canvi que Jaume I respectés la vida dels seus habitants.
- ☐ b: Perquè no volia sarraïns a la capital de València.
- ☐ c: Perquè els va perdonar la vida i els va deixar marxar a les seves terres originàries.
- ☐ d: No van marxar, van passar a formar part de l'exèrcit de Jaume I.

9: Què és el *Llibre dels fets*?

- ☐ a: Un llibre copiat pels templers.
- ☐ b: Un llibre sobre les guerres que va fer Jaume I.
- ☐ c: Una crònica de la vida de Jaume I.
- ☐ d: Un diari personal del pare de Jaume I.

10: Què va fer Jaume I amb Múrcia?

- ☐ a: La va conquerir, la va repoblar i després la va entregar al seu gendre, el rei castellà Alfons X el Savi.
- ☐ b: La va conquerir per afegir-la als territoris de la Corona catalanoaragonesa.
- ☐ c: Va decidir no conquerir-la perquè preferia aconseguir territoris del nord de la Península.
- ☐ d: Va arribar a un acord amb els sarraïns per governar-la entre tots dos.

11: Com va aconseguir guanyar Jaume I al-Àzraq, que li va plantar cara durant molt de temps?

- ☐ a: Enviant les tropes a matar-lo mentre dormia.
- ☐ b: Enverinant-lo.
- ☐ c: No va aconseguir-ho i va fer un pacte amb ell.
- ☐ d: Comprant un home de la seva confiança.

12: Què va demanar Jaume I al seu fill Pere quan estava a punt de morir?

- ☐ a: Que es fes monjo.
- ☐ b: Que es casés amb la filla del rei de Castella.
- ☐ c: Que intentés conquerir Terra Santa.
- ☐ d: Que no es barallés amb el seu germà petit.

13: Quin consell dona Jaume I als lectors, al final del llibre?

- ☐ a: Que no facin la guerra, perquè provoca molt de dolor.
- ☐ b: Que siguin valents com ho va ser ell a cada batalla.
- ☐ c: Que aprenguin, però sobretot que juguin tot el que ell no va poder jugar.
- ☐ d: Que expliquin aquesta història als seus companys, perquè així tothom el podrà conèixer.

Recrea la història de Jaume I en un *visual thinking*.

Per treballar i reelaborar la biografia del protagonista.

Quan llegeixis cadascuna de les parts en què hem dividit el llibre, atura't i recrea visualment les idees principals d'aquest fragment de la seva història. Pots fer servir dibuixos, infografies, icones, imatges, etc.

Aquesta paraula no em sona!

Treball de vocabulari

Si, mentre vas llegint el llibre, hi ha paraules que no coneixes o de les quals no saps el significat, apunta-les. Després entre tots els companys i companyes debatrem quins són els seus possibles significats, els buscarem als diccionaris per verificar-los i, finalment, faràs un breu escrit amb algunes d'aquestes paraules. Treu el boli i no t'oblidis d'apuntar-les en una llibreta!

Activitats enfocades als àmbits lingüístic i literari

Breus apunts de literatura medieval

La literatura medieval catalana és molt àmplia i recull un seguit d'obres molt diferents.

Els primers textos que conservem en català són del segle XII, i es tracta de sis sermons religiosos de les *Homilies d'Organyà*. Com has vist al llibre, la literatura era molt important, i durant aquests segles en trobem de diferents tipus:

- Literatura religiosa: divulgadora del cristianisme i molt relacionada amb els clergues i els templers. Un dels seus representants més importants és Ramon Llull.
- Poesia trobadoresca: era de caràcter amorós o polític i moltes vegades es recitava durant els grans àpats als castells, davant el rei i els nobles.
- Cròniques: textos historiogràfics, és a dir, que explicaven la vida d'alguns monarques per donar valor a la seva figura entre la població. A Catalunya són rellevants les anomenades *Quatres grans cròniques*, dedicades a diferents reis. El *Llibre dels fets* n'és una i narra la vida de Jaume I. Les altres són la Crònica de Bernat Desclot, dedicada especialment al rei Pere el Gran, la crònica de Ramon Muntaner i la crònica de Pere el Cerimoniós.

El Llibre dels fets

Molta de la informació que coneixem actualment de Jaume I és gràcies a aquesta crònica, en què va narrar la seva vida, especialment les conquestes de Mallorca i València. La va escriure en català i sembla que en algunes parts les seves gestes estan una mica exagerades, perquè Jaume I volia mostrar-se com un gran heroi. Això és una característica habitual de les cròniques. També té alguns tocs d'humor i es caracteritza per un llenguatge viu i popular (refranys, dites i expressions col·loquials, etc.).

Activitat 1: Recapitulant

Quin és l'argument o el tema principal d'aquest llibre que acabes de llegir? Escriu-lo breument, com si l'estiguessis explicant a un company de classe.

Activitat 2: La meva aventura preferida de Jaume I

Aquest llibre narra moltes de les aventures de Jaume I i molts dels esdeveniments de la seva vida. Tria el que t'hagi agradat més i escriu el que va passar amb les teves pròpies paraules. I recorda explicar per quin motiu t'ha agradat tant aquesta part de la història!

Activitat 3: Ara et toca a tu ser cronista!

Pensa en un personatge rellevant de la història o en un que t'agradi molt. Fes una mica de recerca i converteix-te en el seu cronista, escrivint la seva biografia (vida).

Activitat 4: L'origen d'alguns mots

Com has vist, els musulmans, encara que van ser enemics de Jaume I, van aportar moltes innovacions, algunes de les quals encara avui en dia són visibles: les canalitzacions i les xarxes de séquies, la introducció d'alguns conreus que van enriquir la dieta (taronges, llimones, espinacs, pastanagues, carxofes...). Però també van aportar molt de vocabulari i van influir en la creació d'algunes paraules del català. Fes una recerca i escriu deu paraules d'origen àrab, com, per exemple, *albercoc*.

Activitats enfocades a l'àmbit de les ciències socials

Activitat 1: La croada fallida

Un dels esdeveniments més importants en la vida de Jaume I va ser la croada fallida a Terra Santa. Imagina que ets Jaume I i estàs escrivint la teva crònica, el *Llibre dels fets*, i expliques el que va passar d'ençà que el papa va donar suport a la croada fins que vas haver de tornar amb totes les tropes, a conseqüència del naufragi que vas patir. Basa't en tot allò que has llegit al llibre, però afegeix-hi elements inventats.

Activitat 2: Els templers

Et toca sotmetre't a un interrogatori per saber quant en saps dels templers, els monjos que es van cuidar de Jaume I quan era un infant!

- Els templers eren monjos guerrers
- Els templers es dedicaven a copiar llibres als monestirs
- Els templers podien menjar carn
- Els templers sempre portaven els cabells llargs
- Els templers havien de resar fins i tot en combat
- Els templers van mantenir el vot de pobresa i no es van enriquir
- Els templers van conquerir Jerusalem
- Els templers havien de prometre vot d'obediència
- Els templers vestien tots iguals: de negre i amb una capa blanca
- L'últim gran mestre templer, Jacques de Molay, va morir en combat

Veritat	Fals

El paper de la dona a l'edat mitjana

Un dels punts que potser t'ha cridat més l'atenció durant la lectura ha estat el paper de la dona a l'edat mitjana. Tal com ens explica Jaume I en primera persona, les dones en aquella època eren obligades a casar-se en matrimonis concertats pel bé de les seves famílies. Elles no tenien ni veu ni vot. Recordem dos passatges sobre aquest tema que surten al llibre:

Maria, la meua mare, ja havia estat casada dues vegades, abans d'estar-ho amb el meu pare. La primera amb 11 anys, i la segona amb 17. La pobra era usada com una baldufa pel seu pare, que la casava ara amb l'un, ara amb l'altre, segons el que més li convenia. Quina cara més dura, la del meu avi! Però, en aquella època, això dels casaments per interès era molt normal... sobretot en les famílies nobles que volien tenir més poder!

La unió de Catalunya i Aragó va arribar l'any 1150, quan el comte de Barcelona Ramon Berenguer IV es va casar amb Peronella, la filla del rei d'Aragó Ramir II. Va ser un matrimoni arranjat per uns i altres, que, com sempre, volien augmentar el seu poder. Imagineu-vos-ho: quan van prometre la princesa... era una nena de només un any! Per sort, per casar-la es van haver d'esperar que en fes catorze. Fruit d'aquell pacte, el comte de Barcelona va ser també príncep d'Aragó.

Et proposem que facis una reflexió personal entorn d'aquest tema. Què en penses del fet que a les dones les casessin molt joves, quan gairebé eren adolescents, i que moltes vegades no poguessin triar el marit? Expressa la teva opinió sobre el tema i compara-ho amb la situació actual.

Cuinem! Un menú de l'edat mitjana i una recepta

Tant si t'agrada cuinar com si no, no et preocupis, perquè en aquesta activitat no hauràs de fer res, però sí imaginar molt. Durant una estona et convertiràs en el cuiner o la cuinera reial que ha de preparar un banquet per al rei. Com ja has vist al llibre, els àpats dels reis i els senyors feudals eren copiosos i variats (molt més que els dels camperols). Amb el que s'explica, fes un menú que inclogui uns plats de primer, de segon i de postres. Segueix l'ordre que es comenta al llibre i no oblidis les espècies! Tingues en compte que hi havia molts productes que aquí encara no es coneixien, així que no els incloguis (per exemple, tomàquet, patates, xocolata, etc.).

I si t'ha agradat això de ser cuiner o cuinera reial, no et quedis amb les ganes de fer una autèntica recepta medieval: unes postres que feien que els reis i els nobles es llepessin els dits! Els confits de fruita.

Recepta de confits de taronja

Ingredients

- 2 taronges grosses
- 400 g de sucre
- 200 ml d'aigua
- 1 canonet de canyella

Passos

- 1 | Talleu les taronges a rodanxes.
- 2 | Poseu l'aigua i el sucre en una cassola al foc i remeneu-ho fins que arrenqui a bullir.
- 3 | Incorporeu el canonet de canyella i les rodanxes de taronja a l'aigua i deixeu-ho coure 40 minuts.
Cada 20 minuts, mireu si cal afegir-hi una mica d'aigua.
- 4 | Traieu les rodanxes confitades i deixeu que s'assequin durant 24 hores.
- 5 | Tasteu-les, gaudiu-ne i guardeu la resta en un pot hermètic a la nevera. Es poden conservar fins a 2 o 3 mesos.

Si teniu curiositat per la cuina catalana medieval, podeu consultar tres dels receptaris més famosos escrits en català d'aquella època: el *Llibre de Sent Soví*, el *Llibre de totes maneres de potatges de menjar* i el *Llibre de totes maneres de confits* (editats per Barcino l'any 2003).

La indumentària dels cavallers. Fem un escut amb materials reciclats

Converteix-te en cavaller per una estona creant un escut. Al llibre se'ns explica amb detall com es vestien els cavallers que anaven a la guerra. Portaven diferents peces per protegir-se, tant ells com els seus cavalls. Un dels elements que els ajudaven eren els escuts, i avui en faràs un. Per fer l'activitat a l'aula, fem grups i a cada grup se li assignarà un comtat imaginari. El grup haurà de decidir quin serà el nom del seu comtat i, com a cavallers d'aquest comtat, hauran de dissenyar un emblema que després formarà part de l'escut. L'emblema ha de representar el nom o els valors del comtat! Quan ja ho tingueu tot preparat ens posarem a treballar l'escut.

Escut de cavaller

Materials

- Cartó gruixut (per exemple, de capsas)
- Cúter o tisores de cuina
- Pintures acríliques
- Cinta autoadhesiva

Passos

- 1 | Dibuixar la forma del nostre escut al cartó. Pot ser de formes i mides diferents: rodó, ovalat, amb cantonades arrodonides, amb cantonades amb punxa, etc. No gastis tot el cartró! Guarda'n una mica, per al pas final.
- 2 | Tallar l'escut de cartró amb un cúter o unes tisores de cuina.
- 3 | Pintar l'emblema.
- 4 | Tallar una part de cartró allargada i doblegar-la en tres parts (com si fos el suport per on ha de passar el braç per sostenir l'escut).
- 5 | Enganxar el suport amb la cinta autoadhesiva a la part del darrere l'escut. Ja estàs preparat per ser cavaller!

Finalment, tornem a la portada

Tornem a la portada, ara que ja coneixes la història de Jaume I. Com interpretes ara la portada, amb tota la informació que tens? Què són els elements que surten al fons del protagonista? Imagina que per un moment ets l'il·lustrador del llibre, quina portada faries tu amb el que ja saps de Jaume I? Quina escena representaries o quins elements hi afegiries? Descriu-la o, si t'hi t'animas, dibuixa-la o recrea-la amb algun programa de disseny, i després compareu les diferents portades de cadascun dels companys i les companyes a l'aula.

Ara Llibres

Premià, 13, baixos, 08014 Barcelona

infoarallibres@som.cat

www.arallibres.cat

Segueix-nos a: @AraLlibres

Distribució

UDL Libros - Barcelona

c/ Veneçuela, 17 08019 Barcelona

Tel. 932262764

info@udllibros.com

www.udllibros.com

Crèdits

Fitxes pedagògiques © 2022 Ara Llibres. Tots els drets reservats.

Elaborades per Legiland (www.legiland.cat)

